Motion

1983/84: 2305

Per-Richard Molén m. fl.

Högskoleutbildningen i Norrland

Umeå universitet som byggdes upp på 1960-talet har utan överdrift varit en av de mera lyckosamma satsningarna i Norrland. Dess utbildningspolitiska och inte minst dess regionalpolitiska effekter kan inte nog värderas. Ungdomar – speciellt från de fyra nordligaste Norrlandslänen – men även från andra delar av Sverige har sökt sig till universitetet i Umeå.

Farhågorna för att rekryteringen av lärare till Umeå skulle bli svår har visat sig överdrivna. Den ena fakulteten efter den andra har tillkommit och gjort universitetet tämligen komplett. Såväl samhällsorgan som näringsliv i Norrland har ställt upp och understött verksamheten. Universitetets ledning har ända sedan starten varit positiv till att ge sina lärare möjlighet att bedriva akademisk utbildning i andra norrlandsstäder. Därmed har intresset för och tillgången på högre studier ökat.

Sveriges ekonomi kommer på många sätt att bli bestämmande för högskoleutvecklingen under resten av 1980-talet. I varje fall under de närmaste åren kommer det inte att finnas utrymme för kostnadskrävande större reformer. Högskolor och universitet måste i stället utvecklas inom nuvarande eller troligen något snävare ekonomiska ramar trots att ca 115 000 fler ungdomar fyller 20 år under 1980-talet än om årskullen 20-åringar hade legat kvar på 1980 års nivå. Dessa ungdomar skall – det är vår bestämda uppfattning – ha lika stora möjligheter att studera i högskolan som tidigare årskullar haft. Det är dock sannolikt att ungdomar måste förmås att söka andra utbildningar än de nuvarande, som i hög grad har varit inriktade mot behoven inom den offentliga sektorn. Personalbehovet inom olika delar av näringslivet kommer att öka. Detta innebär att en större del av ungdomskullarna bör utbildas för olika industriella och marknadsorienterade yrken. Behovet av teknisk utbildning beräknas öka kraftigt. En fjärdedel av teknikerna behöver högskoleutbildning.

Alla vet att vi endast kan sanera Sveriges ekonomi genom en industriell utveckling. Alla vet också att vi endast kan lösa de norrländska obalanserna med en industriell utveckling. Utbildning, forskning och en förstärkning av näringslivet går hand i hand.

Från norrländsk utgångspunkt är det tillfredsställande att den tekniska högskolan i Luleå har funnit sin profil och vunnit erkännande ute bland företagen. Det är dock angeläget att högskolan i Luleå och universitetet i Umeå i den synnerligen snabba tekniska utveckling vi nu upplever får ett sådant tillskott av resurser att deras möjligheter att anpassa sig till nya utbildnings- och forskningsbehov behålls intakta. Den våg av satsning på

en rad högteknologiska områden som data, laser, elektronik och bioteknik, som nu äger rum i alla industriländer, sätter redan i dag i hög grad sin prägel på svensk forskning och utbildning. Vi får inte stå vid sidan av denna utveckling. De affärsmöjligheter som kommer att öppna sig i kölvattnet på de nya teknologiska framstegen förväntas bli mycket stora. Möjligheter till nyföretagande och nya arbetstillfällen i framtidsbranscher måste tas till vara. Norrland får inte stå vid sidan av en sådan utveckling.

Enligt vår mening är det angeläget att Umeå universitet och Tekniska högskolan i Luleå tillförs kompetens på expansiva forskningsområden, så att norrländskt näringsliv också får del i framtida expansion, produktionsutveckling och nyföretagande.

Vid sidan av successiva kompletteringar av nuvarande utbildning och forskning vid Umeå universitet och Tekniska högskolan i Luleå är det enligt motionärernas mening angeläget att befintlig utbildning av läkare och tandläkare bibehålls. I och för sig är vi medvetna om att utbildningskapaciteten på dessa områden är för hög och att den av den anledningen bör bli föremål för neddragningar. Läkare- och tandläkareutbildningen i Umeå har dock inneburit – och det är värt att notera – att svårigheten att rekrytera medicinsk personal till Norrland har minskat. Under utbildningstiden som för läkare och tandläkare är relativt lång, sker vanligtvis familjebildningen. Man blir mindre benägen att flytta. Nedläggning av t.ex. tandläkarutbildningen i Umeå kommer enligt vår mening att öka antalet vakanta tjänster eller öppna dem för sådana som utbildats söderut, men som söker sig norrut tillfälligt i avvaktan på fasta tjänster i andra delar av landet. Det här vore en olycklig utveckling som minskar möjligheterna till kontinuitet i vården och som skulle strida mot de regionalpolitiska ambitioner vi har på andra samhällsområden.

Vid sidan av den högre utbildningen i Umeå och Luleå är det angeläget att understryka det värde som fästes vid högskoleutbildningen i Sundsvalls-, Östersunds- och Gävleregionen. De korta högskoleutbildningarna och deras gymnasiala motsvarigheter i bl.a. vissa tekniska gymnasier kommer under de närmaste åren att få ökad betydelse. Deras utbildningsprofiler och geografiska spridning gör att deras kompetens, erfarenheter och lokala goodwill bör tas till vara särskilt nu, när den högre utbildningen bör inriktas mot utbildning som främjar industriell utveckling och som ger de stora kullar av högskolestuderande som förväntas under 1980-talet chans till utbildning. Små och stora högskolor har bägge sina självskrivna platser.

Det är viktigt att göra viss åtskillnad mellan lokala högskolor med regional funktion och högskolor med riksfunktion. I debatten noteras inte alltför sällan att de sammanblandas, och det finns även hos många ambitionen att bygga ut de nuvarande små högskolorna till rikshögskolor. Enligt vår mening vore det olyckligt, att i Norrland genom utbyggnad av de små högskolorna äventyra underlaget för den högre utbildningen i Luleå och

Umeå. De små lokala högskolorna behöver i norrlandslänen en egen identitet. Ett sätt att åstadkomma detta är att ge dem en klarare och självständigare ställning än f. n. Utbildningen – kortare än vid de stora högskolorna – bör i första hand inriktas mot relativt väl avgränsade yrkesområden efterfrågade regionalt. Utbildningsprogrammet bör utformas – vilket redan i viss mån sker – i nära samverkan med regionernas näringsliv, kommuner och andra intressenter. De små högskolorna kan därigenom spela en mera aktiv roll i den regionala utvecklingen och verka som banbrytare i den nödvändiga utbyggnaden av ömsesidiga kontakter mellan företag, lärare och elever till fromma för utbildning, forskning, arbetsmarknad och industriell utveckling.

Med åberopande av det ovan anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen angående högskoleutbildningen i Norrland.

Stockholm den 25 januari 1984

PER-RICHARD MOLÉN (m)

ERIK OLSSON (m) HÅKAN STJERNLÖF (m)

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1984